OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Rikosprosessiyksikkö

3.10.2019

Eduskunnan lakivaliokunnalle

U 9/2019 vp
Valtioneuvoston kirjelmä Eurojustin ja Serbian välisestä yhteistyösopimuksesta

Asiantuntijakuuleminen 4.10.2019
Neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist

1. Tausta ja tavoitteet

Eurojust on EU:n syyttäjäviranomaisten yhteistyöelin, joka perustettiin vuonna 2002 annetulla päätöksellä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi (2002/187/YOS). Eurojustin tarkoituksena on kehittää tutkinta- ja syytetoimien koordinointia EU:n jäsenvaltioiden kesken vakavan rikollisuuden torjumiseksi.

Eurojust on Eurojust-päätöksen 26 a artiklan nojalla neuvotellut Serbian kanssa yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on kehittää Eurojustin ja Serbian suhteita ja tehostaa yhteistyötä ja tietojen vaihtoa vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Eurojustin kollegio ja Eurojustin yhteinen valvontaviranomainen ovat hyväksyneet sopimusluonnoksen. Yhteistyösopimuksille täytyy olla neuvoston hyväksyntä. Eurojust on 1.4.2019 tehnyt neuvostolle esityksen Serbian kanssa solmittavasta yhteistyösopimuksesta.

Vastaavia Eurojustin ja kolmansien maiden yhteistyösopimuksia on aiemmin tehty Georgian, Tanskan, Albanian, Ukrainan, Montenegron, Islannin, Sveitsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Makedonian, Liechtensteinin ja Moldovan kanssa. Nyt kyseessä oleva yhteistyösopimus vastaa pitkälti aiempia yhteistyösopimuksia.

2. Yhteistyösopimuksen keskeinen sisältö

Sopimuksen keskeinen osa koskee tietojen vaihtoa Serbian ja Eurojustin välillä. Tietojen vaihtoa koskevat sopimusartiklat sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia seikkoja. Sopimuksen 9 artiklan mukaan tarvittavaa ja oleellista tietoa voidaan vaihtaa sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi ja sen mukaisesti. Tiedonvaihto on mahdollista Eurojustin

toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tietoja vaihdettaessa tulee ilmoittaa tietojen käyttötarkoitus. Osapuolet voivat asettaa tietojen käyttöön liittyviä rajoituksia esimerkiksi tietojen edelleen välittämisestä. Tiedonvaihto tapahtuu artiklan 10 mukaan Serbian yhteyssyyttäjän, kansallisten yhteyspisteiden tai kansallisten viranomaisten ja Eurojustin kansallisten jäsenten tai kollegion välillä. Muitakaan tiedonvaihtokanavia ei ole suljettu pois. Sopijapuolten tulee varmistua edustajiensa oikeudesta vaihtaa tietoja ja asianmukaisesta turvaluokittelusta.

Sopimuksen 11 artiklassa käsitellään henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa. Henkilötietojen suoja tulee olla vähintään Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen (sopimusnro 108) tasolla sekä Eurojust-päätöksen ja Eurojustin tietosuojasäännösten mukainen. 12 artiklassa rajoitetaan arkaluontoisten henkilötietojen käsittelyä. Niitä voidaan käsitellä vain, jos se on välttämätöntä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi. Lisäksi tietojen käsittelyssä tulee huolehtia riittävästä tietoturvasta. 17 artiklan mukaan tietojen luovuttamisesta edelleen kolmannelle osapuolelle täytyy saada hyväksyntä toiselta sopimusosapuolelta.

Sopimuksessa sovitaan lisäksi eräistä muista Eurojustin ja Serbian välisistä yhteistyöjärjestelyistä. Sopimuksen 5 artiklan mukaan Serbia voi lähettää Eurojustiin yhteyssyyttäjän. Sopimuksen 8 artiklan mukaan Serbian toimivaltaiset viranomaiset voivat kollegion puheenjohtajan kutsusta ja kansallisten jäsenten suostumuksella osallistua Eurojustin operatiivisiin ja strategisiin kokouksiin. Vastaavasti Eurojustin edustajat voivat osallistua Serbian viranomaisten kokouksiin.

3. Vaikutukset

Sopimus edistää ja tehostaa sopimusosapuolten tiedonvaihtoa vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Sopimuksella ei ole vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön.

Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun laissa (742/2010) säädetään tietojen luovuttamisesta Eurojust-päätöksen 26 a artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa. Suomesta Eurojustille luovutettujen tietojen luovuttaminen kolmannelle valtiolle edellyttää kansallisen jäsenen suostumusta. Kansallisen jäsenen tulee tietoja luovuttaessaan noudattaa Suomen kansallista lainsäädäntöä. Säännöstä sovellettaisiin myös yhteistyösopimuksen tarkoittamassa tietojen vaihtamisessa.

4. Kanta

Kirjelmä on käsitelty oikeus- ja sisäasioiden jaoston kirjallisessa menettelyssä 27.8.2019-2.9.2019. Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska se saattaa edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Oikeusministeriön näkemys on, että sopimus voitaisiin hyväksyä neuvostossa.